Массе а мехкий пролетареш, вIашагIкхета!

СЕРДАЛО

Советски Союза Коммунистически парте Нохч-ГIалгIай обкома,
Нохч-ГIалгIай АССР Лакхехьарча Советен Министрий Советен орган
(«СВЕТ») Орган Чечено-Ингушского обкома КПСС, Верховного Совета и Совета Министров Чечено-Ингушской АССР

Газет арадувл 1923 шера денз ● ЕРА, 22 март, 1973 шу. ● № 35 (5296) Мах 2 кеп.

КЕРТТЕРДАР— ПРОДУКЦИ ДИКАГIА ХИЛИЙТАР

ИйелагIча пятилетка хоадамбечча вхоалагIча шера плай ханал хьалха нхоачашъера тIаглертта кьовсам лоаттабу Нохч-ГIалгIайчен промышленни предприятий коллективаша. «1973 шера хьалхьбахаме план ханал хьалха-нхоачашъера промышленноста, гIишпошъеча, транспорта бахлоца Ерригсоюзни социалистически яхь йоаг-мара» бара КПСС ЦК, СССР Министрий Совета, ВЦСПС, ВЛКСМ ЦК аренан тIеэгIа кьоабалбаца хьалалъдача тIехьарчаниэша денкхий социалистически денхарашъ тIамIнад ужк шера план тIелаца нхоачашъера. Продукцена реализаци яра план йиллачу ханна нхоачашъера, промышленни предприятеша ритмичне болх бара, производзеп экономични эффективность лакхъара керттерчарех да арахеца продукци дикагIа хилийтар. Цудухьа предприятий коллективаша тIеэгIа кьовсам лоаттабу цхьаннга бран йоацаш продукцин арахецара.

Вай республикерча дуккхача промышленни предприятий коллективаша дика вIашIлехьбаьнхкаб продукци, а хьалха эша тайттайпаро товараш а дикагIа хилийтара болх.

Цу тIулгенга къьсттга тIоагIа терхам тIабахийтаб Грозненски химически комбината коллективо. Цига кийч мел ю продукци лицен тIехдикен мара яц. Ужк тIехььарча шерашца комбината хьалаче фенола, ацетона, изопропилбензола дикал паччахьалкхен Знак оначай. Хlаъа из Знак йлара кийчьь я цхьаьха продукци в. Иштта болх бар бахьан долаш цхьа бутт дIабахийтаб комбината коллективе продукцена реализаци яра паччахьалкхен планни тIаийца социалистически денхарашъ тIехьхоачаш цаа деш. Ше санна йолча химически предприятоштга юкъе яьрнача Ерригсоюзни ихье хьалха латташ хьайогIа из.

Комбината новаторашца, рационализаторашца, специалисташа цхьадолаш юргайох химически продукци арахецара технологи, ОТК болхлоша, цехий, участкай инженерно-технически болхлоша дохи тIехьоман лоаттабу арахеца продукци дикагIа хилийтара. Цу тIулгенга тIедерзадь дуккха балхаш чанхдоах, Iилманан техникинен нарагIдийнна нердараш сихха производствена юкъенхьуь.

Арахеца продукци дикагIа хилийтара болх иштта дика вIашIлехьбаьнхкаб Б. И. Ленина цIергIа Грозненски механдьятта чанхдоахача, «Электроприбор», Октябрьски районерча «Опытно-экспериментальни» заводи, нхьча предприятей коллективаша. Цхьанна замечани йойцаш дика дIайдоа цар кийчьь продукци. Ужк тIехьхьарча хана арахецара продукце дикал йанхьара тIулгенга дикна тоаденнад Грозненски швейно-производственни объединене, Ньсаерарча «Электроинструмент» заводе, Грозненски мэнх оча комбинате. нхьчаьх. Цудухьа продукцена реализаци яра хIара беттта план толамца нхоачашъеш хьайогIа уж.

Цхьабахьа, вайшга массанахьа иштта йоанхо яц цу бахха. Хlанз а дунха моттигаш нийсеу бран йолаш продукци арахецаш, цун сортность лоха йолаш. Цхьайоча предприятоша хьаьча продукцена дунхэ реклamацеш ух, дIанхьийта продукци тоаз нохахуйитан дунхэ моттигаш нийсеу. Товараш во хилар бахьан долаш тIад тех царех дуккхачар. Хlаьта нхоачашбоацараш тIоагIа IатIех производства экономикина.

Къьсттга эсала вIашIлехьбаьнхкаб арахеца продукци дикагIа хилийтара болх Грозненски ког гIирс бечь фабрика, горпромкомбината, Ньсаерарча трикотажни фабрика, кондитерски фабрика, Грозненски консервни завода, горбытхкомбината, нхьча предприятей коллективаша.

Ужк шера январь беттта Грозненски горпромкомбинате хьаьнча нхаланьха ерригача ижиех 28,5 процент бран хилар, хIаьта цIагIа тIехорхаеча мальех — 29 процент. Кlы а вогIа лел из болх Грозненски мэнх кога гIирс бечь фабрике. Дiедахача шера цига бран а бан нохабайтар 10100 пар кога гIирс, бран ярах 304 эзар сом гIод тех хар фабрикана. Ужк шера хьалхарча шин бетта ерригача арахецаш ча продукцех цига 20 процент бран хилар.

ХIара предприяте кулгалхой, партийни профсоюзни организацеш денхарийла я арахеца продукци дикагIа хилийтара цхьаддаш тIехьоман лоаттабе. Кийчьу товараш, продукци дикагIа хилийтара тIаорзаш конкурсаш - хьажораш чакх а йоахаш, наот-наста болхбай собранешна, производственни совощанешна, НОТ-а советашца дувца деза из йоархIаме дош.

Бран йолаш продукци арахецаршта бе боагIаш бола бехх бе, дикен тIехдикен мара продукци ара ца хецачар опыт шерра дIа-хоа йоармае, творчески нхьчьерагIчарна нарагIдийнарашш ханнахьа производственна юкъенхьхьаь. цох хьаьбаьна пайда нисаенна дIабоазийта денхарийла ба предприятей кулгалхой, ОТК болхлой.

Хlанз хIара предприяте керттера хьонхан ба реализаци яь продукци. Кийча продукци дIаяхар цун дикагIа хьежжа мара хилац. Цудухьа хIара болхлочун, инженерно-технически болхлочун сийлен денхар да бран йоацаш продукци арахецар.

Арахеца продукци дикагIа хилийтара хетадаь доаг продукце дикала денош ханнахьа чанхдоах деза, сихгIа производственна юкъенхьоа еза керда техникен технологи, халача болхашта механизацин автоматизацин а еш, хIара производственни участера нхьчьерагIчарна Iилманан нарда тIе вIашIлехьбаьнхка безд. Цу балха дунхэгIа юкъеэза безе новаторашо, рационализаторешш, хинищха производственна юкъенхьхьаь еза НОТ-а планашн мероприятешш.

МАШАРГА, ЦХЬОАГIОНГА, ЦХЬАНА ГIУЛАКХАШ ЛЕЛАДАРГА БОДА НИКЪ

Москве, Союзни Шен Колонни зале кхаь, йийнаьх шерра дискуссеш лаьттар машар безачча кеэча нихий Дерриган конгресса, масс оагIорагIхьара кийчо яра хьежьсьеа. Дунен халкъашта юкъерча консультативни вIашагIкхетаре даькъа лоацаш хиндиаьна дувцар дерригэчу форум хIлале хьалха шоай мехкашка ден доаь хIамаш, халкъен машар, кхерамазе, къмний доIан обкомаш, комитеташ, шоашта хетараша загабувлар уж.

Конгресс гулъяра иден йисза хьаллолацаш хилар машара тIеэгIарча польски болама тIеэгIа, ПНР дерригача халкъа цIергIа къьмкаййадир Ерригпольски машара комитета председателета заместитела, вIашагIкхетача аьхархой парте Керттерча комитета председатель заместитела Юзеф Олга-Михальске пленарни заседане ше къьмазе деш. Цо белгалдаьккхар, дунен халкъашта юкъерча кхолкам кIанкбера дахье доазача тола; машен прогрессина низашта хьалхашка латтача декхарашен дерригдуьнен форум вIашагIтохалгза ерриэшцига баьхьена хIвар, хьакхайлар, машара гIулакха цо бокха пайда бергхлар.

Машара тIеэгIарча Урупайски болама виккало Монтевидеорча университета профессора Рубен Яиеса белгалдаьккхар, дерригча прогрессина низаш, цIена догуйла долаш бола бергIа нах сарлагIбалча нарт чIонгIа мехкашца оттабуларг ца хилар. Тхона довра Москве хургIолча конгресс Уругвая къьхьегамхошкара дукха тIекхаьа еза.

Фасоу Матис Мортас (Ерригафрикански хьалнаьха федерации) гулбенна-рашка африканскен континентера, берригча кIалнах чулоацаш йолча организацеша-гIа моарша лелир, хьакхайлар, тIема кхерамах адамаш муьхьадахар дуьхьа лоаттабена кхоссина дергача низашш дIадаьлча лоацш шиъ африканскен подругаш хилар.

Ухьхьа, дуьнен тIарча-дерригача халкъашта лархIа а йоагIаш маьшта чIоагIлаьне доаркIаш йолча сийлахь - йоахь Советски Союза столице, вай Консультативни вIашагIкхетаро, тайп - тайнарча мехкашкара вай доттагIашца иштта даьлч кхьмазлица тешаш ду. Дерригдуьнен конгресс гулъяра иден кIоарга кхьабайьешш йиззз хьаллолацаш хилара: вайн Болгарски машар лорабара комитета председателя Грудж Атанасов.

Профессора Виде Сааенсона (Швеци) хоам бир, дерригача лудеш тIа машар чIоагIбелга шиъ мехка тIа-тIа дуккхагIа хьашт лоаш хиларах. Машара тIехьарча бодама йиккалцца кьовсам лоаттабаь Вьетнамера, Индокитай кхача мехкашкера США агрессеи социалитар духьа. Цу агрессе, белгалдаьккхар оратора, шиъеднси халкъа дог тешаднаь дуьнен тIа чIоагIен бIаьнен машар октябар духьа кьовсам лоаттабанза барт ца хиларах.

Советски ораиъарчи чурчел политика принципанаьх, сийлахь - воккхача Ленина партте принципешка хьежжа массане кхъьарг ашшне лоаттабар гIулакха тIехьдьйна доккхий хIинаи каратIдуьлаьрх Советски Союза бархал вьзор Ахмед Салех Аш-Шаара (Йемен Халкъа Демократически Республика). Цо дийнар империализм реакцен леладелча тийпина чу балхашта дуьхьала, машар бахьан долаш шиъ халкъо лоаттабаш ц кхьоссинах.

Баьнгделлен Къаман халкъа парте секретара Ахмад Музафара лаьхьа маь бир-шиъ халкъо кхъьан кортамхьаьле бахьан долаш лоаттабеча кхьоссине толгIаш дIадара новкъостаа деча Дерригдуьнен Мапара Совето лоацача дахьа.

США профсоюзни деятела Абе Файнласа дьлар, хургIолча конгресса дунен обществена иденш, тIема дуьхьала кьовсам лоаттабеча яьккха ца Iеш, болъхнган хьалле, чуйе иденоп хьалле, къьм хьабе бож ца хьарга дIадахар да дезача метте, кIыча мехкашта авиаполсашн тоикаин телаш болъча империалистий тайпача балха дуьхьала кьовсам лоаттабар а сарацIбъкхета еза.

Консультативни вIашагIкхетаро Iелаьмате дика хIаманн дергдолгах ше дог тайпа хилар хьажкайкадир. Чуже яккло, Латински Америка къьтIегIамой профсоюзни ихьоагIон Массаварча конгресса секретара Роберт Пристос. Цо белгалдаьккхар, машар бахьан долаш лоаттабу кьовсам хIанз а дIадолаш лоаттабу кьовсам хIанз а имперализмна колзнилизмаи Iазепа кIал латтача халкъашгара, революционни эргалонаш ен болъча мехкашгара солидарности маьшта болаьмах дIакъостабе йиш ца хилар.

Дуьккха дувен общественность конгресс кийчьера юкъеэзавзэ яр ца хиларах, ту форуме дуьнаьна дергдолдача дахьа лецнеш дIадар Консультативни вIашагIкхетера ГДР парглатача немецки профсоюзний Объединене председателя заместителя, ГДР машара совета вице - президента Хаина Тенфера, Полин Розена («Кхалнах, машан бахьан долаш кьовсам лоаттабеч яха американски организаци), машарах пергатонинен тIехьарча Дуьнен халкъашта юкъерча кхалнаьха лига вихьа йолча Маргарита Лоре (Франци), халкъий машера, кортамхьаьлена, цIыпарара бокъонаш хилара тIехьарча кьовсама Югославски лига кулгалл члено Милош Дьюкича, БФР секретара Хуан Кампоса, Дуьхьлен болама кокье дакъа лоаш Дуьнен халкъашта юкъерча федерацие (ФНР) секретара Вольфган Берголлза (Австри), Германски паччахьалкхенний католикий Берлински конференце председателя Отто Хартман Фукса, Швейцаре Социалистически парте кулгала член, парламента депутата Артур Вилларда, профессора Жан Лливску-Лиазу (Румыни), герз дIадаьккхаран машаран тIехьарча Австралийски конфеденце секретара Дэннет Айча, ВНР машара Комитета Президиума председателя писателя Чойкьлан Чимиди, профессора Луис Х. Перейра да Сильмас (Бразили), машара проблеман тоххара Дуьнен халкъашта юкъерча ассоциацие генеральни секретара Асбьерн Ейдес (Норвеги), кхьачар. Конгресс Iалашъяран из кийчьера методехи лоца дош дIайдар бIаь совгIча сиго.

Консультативни вIашагIкхетара ужк дика лаьцнаьш тIоагIа раьза хинна бакъонр, цига дIахьа дувнаран вIашн кхетадора массана а цIаьнг гIулакхаш леладе ше массанеч а хIиттув болаш бовде ен решенеш тIаьхьа лоаш доаь хьаьнн хинна хилар. Дуккха предложенеши рекомендацеши тIейлар тайп-тайнарча организацешеи болъмашен конгресс цхьаьна кийчьера на къьнийй методийн хьажкъьхьа.

Мапар безачча иизий Дерригдуьнен конгресс гулъяра тIехьарча хьайогIа а терминологие а тIейлар Дуьнен халкъашта юкъерча консультативни вIашагIкхетаро.

Цу тIехь болх чахх бакъьккхар Дуьнен халкъашта юкъерча консультативни вIашагIкхетаро.

Конгресс гулъяра хиннача Дуьнен халкъашта юкъерча консультативни вIашагIкхетарца дувзаденна 18 мерта денех бир машар безачча низий Дерригдуьнен конгресса новкъостаа дара Советски комитето.

(ТАСС).

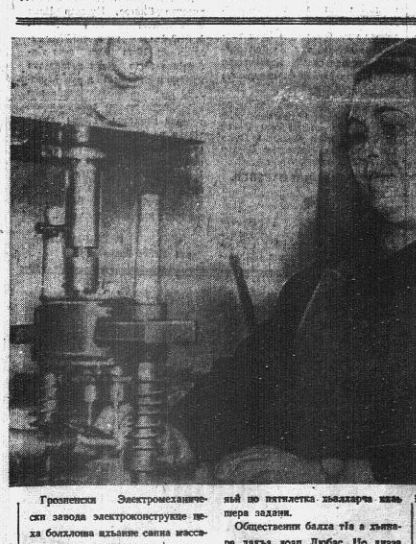

Грозненски Электромеханически завода электроконструкце цеха болхлоша иэьаине санна массане а тIоагIа лоархIаьнн сийдеши я штамповщица Шапоавлова Люба. Шиъ сменин норман массаэн 200 процент иэоачаньеш хIларах, балха тIа тIехьабусаршта дани новкъостаа ле кийча хIларах, иэий новкъостанца тоошш Iимеэем хIларех дахьнад цун сий. Хlанзлеча диаьна тIехьхоачаньеш цIергIа Л. Шапоавлова.

М. ПЛИЕВА сурт.

МАШАРА ИДЕЯША АДАМАШ ВIАШАГIТОХ

Москве хинна пресс-конференци

Тоаман болаш хIлар столице чакхдаьдна машар безача низий вакалаш Дунен халкъашта юкъе консультативни вIашагIкхетар. Дакъа лаьцнаьна иу хьакъьсьа советски доакол дезьарен корреспонденташа хоам бир машар лорабара советски Комитете яьча пресс-конференце.

Машар безача низий Дерригдуьнен конгресса новкъостал деча советски комитета председателя заместителя, академика Е. К. Федорова белгалдаьккхар, машар безача низий конгресс Москве хургIолар советски общественносто шийна сий долаш гIулаьх лоархIаш хIлар. Цунца дувзаденна вIашагIкхетара советски новкъостаа Комитета юкъеэзий мехкашкара дуккхача халкъ-кIанкамхоита хьалхара йола СССР общественни организацеш.

Е. К. Федорова хьакхайкадир Консультативни вIашагIкхетаро конгресс кийчьера юхььанца позицеи белгалъе еэаш хинна диар, хIаъта из толаме вIашIлеьа а дьнад.

Москве вIашагIкхетаро керда совгIаш хьаеал модаль — самолета командира нов. Б. Б. Федотонна, «За трудовое отличие» яха медаль — самолета командира нов. М. Э. Хашагульгонна.

СовгIаташ денинарн дьякъьлаа бийнар нов. С. С. Априткина, ужк могаш маьрта хIлар, яьслагIча пятилетка заданеш кхоачашъеча керда творчески толамаш дIадар лоаш лоацаш баьккхар царна а гражданскен авиаце биргIача болхлоашта а.

СовIаташ дIадалар

Келайоазон тIа хоам бьь хинача тайпара, авиамахьаш дIахоа кхъьарча плановни заданеш кхоачашъеча, мехка хьалха боахаме авиацех пайда эцача, керда авиадионна техника карарзаеча докккхий хIамаш карагIдувларах Гражданскен авиаце Грозненски аэропорта болхлой группана Советски Союза орденанн медалаш лоаттабар.

Ужк денношка Грозненски аэропорта клубе дуккха нах гулбенна собрани хилар. Цига КПСС Нохч-ГIалгIай обкома хьалхарча керастара нов. С. С. Априткина хьажкъьхьаьта хIлелар СССР орденаш медалаш. Къьхьегама Шеча Байрахха орден елар аэропорта диспетчера нов. А. А. Долгова, халкъий ДоттагIалга орден — звеной командира нов. В. А. Гуженкеенна, «Знак почетан яха орден — авиатехника нов. А. У. Золотарева, «За трудовую доблесть» яха модаль — самолета командира нов. Б. Б. Федотонна, «За трудовое отличие» яха медаль — самолета командира нов. М. Э. Хашагульгонна.

СовгIаташ денинарн дьякъьлаа бийнар нов. С. С. Априткина, ужк могаш маьрта хIлар, яьслагIча пятилетка заданеш кхоачашъеча керда творчески толамаш дIадар лоаш лоацаш баьккхар царна а гражданскен авиаце биргIача болхлоашта а.

БОЛХЛО—СИЙ ДОЛА ЦIИ

Вай хьамсарча Даьхеч рузька хьаьхолларан, шуй нив тIоагIбераш болхлой бе. Ший новкъостех, болхлоех, царна карагIдувлача дикача тIулаккех, шолгIача юкъерча доттагIалах, продукци дикагIа духьагIа, кIезигагIа хIама дIалолийташ арахецара де дезарех душ — слесарь- пов. Темирханова. Оаннз. газет дешарана. болхлоша, Нахьарерча слесарь дувлачох шоашта хетар яздар дех оаха производстве хьаьхлаатта-рашка, къьхьегама ветеранашка, партийни профсоюзни болхлошка.

Уж материалаш оаха келаеттаргья «Болхло-сий дола цIи» яхача рубрикана хIлаа.

СА ДЕГА тIоагIа тоам худ Iуйрийна сай завода проходной-гIолла паьхха тIарча кисанкара хьалдоахаш мора книжкилгаш хIа а хьоккаш пехашка кIанкгаш хIа а хьоккаш пехашка кIаччуха сай новкъостий, бIарезабайча. 1200 саг ва уж.

Пар-кулгана хьаеча тайп-тайнарча электрически машинаша кхьйолча продукце Ньсаренца дIайда доттагIаш хотгийташ дай берригача бокхха-ча мехкара. цуи доазол дехьар-ча мехкашка. Ахархой доазал юкъе хьаьхьийнача сона, уклаа бодх бен волча са вежнийна Ахьмада, уклаьрча кIычарна гIанахьа дагалдаар чеалхане станокаш, оборудовани карарзалгурга, тхоаш цар дай хургда, аьина.

Бехкгохкаме я болхлочун цIи. Из делаю саг чепаме, лаьха кхетам болаш, ший профессеи дика йоазаш хIла деза. Цу моча нахах ба эгIара тIалъхь завод дIайолалгун тиуаза хьа а балъка хIанз а кхъьаргаш бола кагий нах, мехкарий (вешта хIанз-м дукхагIар дезал ба цар).

Тхоах, завода ветеранех, шиъгто бIаь саг мара писавап ухьаза. Хlаьта а йоккха тIеэгIа хьаьхьийнача сона, уклаа бодх бен волча са ветеранех хьаьхьийнача сона, йийнаьх шерра дискуссеш лаьттар машар безача низий Дерригдуьнен конгресса, кIыча мехкашкера США агрессеи социалитар духьа. Цу агрессе, белгалдаьккхар оратора, шиъеднси халкъа дог тешаднаь дуьнен тIа чIоагIен бIаьнен машар октябар духьа кьовсам лоаттабанза барт ца хиларах.

Советски ораиъарчи чурчел политика принципанаьх, сийлахь - воккхача Ленина партте принципешка хьежжа массане кхъьарг ашшне лоаттабар гIулакха тIехьдьйна доккхий хIинаи каратIдуьлаьрх Советски Союза бархал вьзор Ахмед Салех Аш-Шаара (Йемен Халкъа Демократически Республика). Цо дийнар империализм реакцен леладелча тийпина чу балхашта дуьхьала, машар бахьан долаш шиъ халкъо лоаттабаш ц кхьоссинах.

Баьнгделлен Къаман халкъа парте секретара Ахмад Музафара лаьхьа маь бир-шиъ халкъо кхъьан кортамхьаьле бахьан долаш лоаттабеча кьовсам толгIаш дIадара новкъостаа деча Дерригдуьнен Мапара Совето лоацача дахьа.

США профсоюзни деятела Абе Файнласа дьлар, хургIолча конгресса дунен обществена иденш, тIема дуьхьала кьовсам лоаттабеча яьккха ца Iеш, болъхнган хьалле, чуйе иденоп хьалле, къьм хьабе бож ца хьарга дIадахар да дезача метте, кIыча мехкашта авиаполсашн тоикаин телаш болъча империалистий тайпача балха дуьхьала кьовсам лоаттабар а сарацIбъкхета еза.

Консультативни вIашагIкхетара ужк дика лаьцнаьш тIоагIа раьза хинна бакъонр, цига дIахьа дувнаран вIашн кхетадора массана а цIаьнг гIулакхаш леладе ше массанеч а хIиттув болаш бовде ен решенеш тIаьхьа лоаш доаь хьаьнн хинна хилар. Дуккха предложенеши рекомендацеши тIейлар тайп-тайнарча организацешеи болъмашен конгресс цхьаьна кийчьера на къьнийй методийн хьажкъьхьа.

Мапар безача низий Дерригдуьнен конгресс гулъяра тIехьарча хьайогIа а терминологие а тIейлар Дуьнен халкъашта юкъерча консультативни вIашагIкхетаро.

Цу тIехь болх чахх бакъьккхар Дуьнен халкъашта юкъерча консультативни вIашагIкхетаро.

Конгресс гулъяра хиннача Дуьнен халкъашта юкъерча консультативни вIашагIкхетарца дувзаденна 18 мерта денех бир машар безача низий Дерригдуьнен конгресса новкъостаа дара Советски комитето.

(ТАСС).

М. ТЕМИРХАНОВ,
Назранерча Ахриев ГIаппура цIергIача «Электроинструмент» завода слесарь.

ДІАЯХАЧА ЗАМАХ ТІЕХЬАДИСАЧА ГІУЛАКХАШЦА—КЪОВСАМ

ЮРТА СИЙ ХІАРАНЕ ЛОРАДЕ ДЕЗА

Хувцаденнад Ахъхете сибат. Сийий бешмашта юкъе дагІа ертача кирпишкех дъь хоза цІеной. Тоадьд нальхаш, лостам ба удицашка, хьалъеш латт керда клуб. Хіаране кІаІа хІама яц аьина телевизорш я. Юрта ба шоай хьехархоь, инженераш, агрономаш, лораш. Вай мекха вуэашка дешаш ба уклзара ГІалгІай меххарий, кагий нах. Иу дерригне хьагоЙт Советий Іьдало вай мекха сийрда вахар хьалдара мел вша хьалаш хьадь хилар. Бакъда, вай вахар ткаш кхы а хоалгІа хуттар, нагаьа сесина цІабаЙеча пала вай общественна зуламе долга ГІалгІахан ца леладоре, дІаяхача замах тІехьадиса гІулакхаш хьалъуцаран вайна юкъе вІалла бецаре. Из шишегІа дІадаргдолаш хІама дац, цуджудьа вай массова оарцагІашца веза иу гІулакх.

Иу тхьакъеъа 1970 шера сходан чакхъалкар республика юрташка. Цига наха шоай оГІазал кІайкайнр харц гІулакхан лелаДеранта. Хіанз уж сходан вай юрташка хІара шера хуЛаш я. Шоаш сий дешдоа нах юкъе а бекийтаи дІаяхача замах тІехьадиса зуламерча гІулакхашца къовсан лоатгабара лаьрхІа вІаиагІьехка комиссеш а юрташка болх бепи.

Иу тайпара комиссн и Ахъхете а. Иу комиссеча юкъеваГІа колхоза председатель Фаргиев Салман, партогр Мухаев Бата, пенсионераи Багаиев Сосланбек, Цечоев Ахьмад, юрта Советан председатель Булгучев Вашир. Доккха гІулакх да пар дер, ХІапа аьлча хетта дап йоккхача юрта зудам ца доаийтаи болх лелабе. Бакъда, комиссе чІанан шоай болх бе хоша а халонех ца къехкаи а болта гучадьаннад.

Комиссе шиЙ болх цІха лостам болаи лелабу. Цун чІенвша шоаш дьчох отчетаи ю исполкома заседанешка, сесесшка, собранешка. Мила шиъ беседаи, лекцеи ешаш хуй уж. ТІехьадисача гІулакхашца къовсам лоаттабара хьакъехьа тІанийдь соцаиаш, решеиеш, заседаней протоколаш да юрта Совете. Цудухьа шоаш хьалха де лаьрхІар кхочаиан мишта ду дьожаи тІахьожаи лоаттабе вІаиттехьдоот цар.

Ахъхете хьалха кхет-къета мотгиган ишйелора кхоьа деш, латар-тохар хулаш, пиязгІа мехкарй узабеш, уруда доахаи, духа истий кхуьаап. Шоай сходе наха чІоагІа рацза боацаи дийцар дІаяхача замах тІехьадиса гІулакхаш хьалъуцаиранйи уруламаи дерийи харц гІулакхаи. Бай сийрда вахар вйрдеаи кІар — вша бар цар дацча кхамаьлий чуложцаи. Коммунистаи, комсомольцаи, гІорбаьина бола кхъехгамхой, боккхий, нах, мехкарий агитаторийи пропагандистийи гІулакхаи шоашта тІа а ййца дІаэтгар.

Юрта еходашна, собранешка, исполкома заседанешка, сессешка, клубе, библиотеке, кхийдача нах гІулгІи меи йолча мотгиганка кхетама болх бора цар. Къьсета цІерап яха еза из гІулакх чІоагІа хьалъалъача пропагандистий: юрта Совета исполкома секретара Мужуэоев Мухьмада, милице отделеше начальника Фаргиев Ахмада, хьехархоЧун Ганиев Къурейша. Чулоацан болаи а наха хьалъагІдргІоата тайпара кийчйй а хуй цар еша лекцеи, беседаш. Духъьлал февраль бетта пар кийчйй тайп-тайпарча тамаьл йолл 12 лекци. Кхета безам болчун из кхетчаь хьехам лу комисе членаша, агитаторша, пропагандистана. Бакъда, кийслу уьк тайпара нах а.

Сага хьоргдап, доккхаи, урдош, духа истий кхуьлар, кхиЙла дуламаи. 9 дезалло ва са. Кхо йоГ и. Сайна могачох уж кийсача наьк тІа баха, юрто, мехка сайх безк боаккхаргбоанача тайпара уж хьалххебе гІерт со. Сона сай юртахоштта хьалхашка куц хетаргдаиан сай мехкарех уруда йийца іоха.

Болхароев Ахьмад, колхоза учетник:

— Хіанз урдув тхаиигіча 8000—4000 семата дІаяхьачад. Наьха торо яц иззал аъча вІаиагІтоха. Цу гІулакхо нах шоай балхах бохабу. Шоай юртара а бале дуХаягІа аъча дакха мотгиган леха еаш ХуЙ кагий нах. 7 йоГ я са'сай. Цунах дуруда дакхал се сий дайна хеташ соиа.

Боков Жамалда, кхаи леладеча бригІда бригадир:

— Тьъда ха я со Ахъхете наха. Балха тІа а боацаи, малараи а мелаш юрта нах хиича царгара зуламаи дувл, цкьабкъда, укх тІехьхарча шерашка уж харц гІулакхаи леладу нах нагтахьа мара вийелаш тханнита. Барйад ала деза цу зуламашца къовсам лоаттабеча комиссе членашта.

Хіанз бІьстеи е еза кийчо а лЙ охха. Ахархоша доп деннад укх ййсагІча пятилетка кхокІагІча шера тІаййца паччахьалкхеи деххараи дика кхочаиаи-дерзда, ваьна. Хіаьта а цхьа сагото-я тхоча. Дуккагіа бола кагий нах Казахстане, Сибире, кхыйоччча мотгиганка аъча дакха баха кийчуьн ба. Керттерча дакъбе урдув ВІацаГІтохар дугьйа болх уж цига. Цудухьа масеера а оарцагІаша веза иа пйрча гІулакх юкъера йІдаьхкара.

Болхароева Патчпжат, цехкарка:

— Сийзала деххар ца партеи правительствап хьех а р х о ш т а хьалхашка отгадьар. Этгара лоарІяме а халагІа а дола гІулакх да саг кневар. Бера — са ахуь цйй дас, пшпс, йшпас, вошас лелаДечоь. Талан пай къона тІехье дерзда йІдаьхкарлура пайна дика этгара хьалха юртара зуламе гІулакхаи дІадаха деза вай. Хіанз кагий баран кхоана юрта дай хинна дІаоаттаа безаш ба.

Хутиева Мадина, дешархо:

— Тйо тахан дешархой дале а, кхоана вахара нйкъ хьа а лъа ца хьаннаа кхъьера дешаи ба. Оаха болх бергба кхапика, фермашка, гІишлоЙчуьа. Оаха, кьоначу тІехьеиа, лот баьан тхой дешкара, ноаьошкара, йнжарашкара, дехкарашкара, юрхахашкара, пийсрхошкара пай лаьарна, тер-лургІоаца, пйрча гІулакхаи юкъера дІадоахйара.

Юрта сий... Из оттап да наьха дикача гІулакхашца, юрта сий — из да наьха хъьаьъап, дешад, куц, праз — оалан хиннад бокхача наьх.

Вай тахапарча сийдача ца-вара тарагІтоаца хІамаи сйхагІа юкъера лйсатаха хоаттабара оарцагІаша къовсам лоаттабара дехкарийла ва тІаха еар. Вон хоза хамаьла дарах далап, ше тІехьадисача гІулакхашца ваьа пе-царех къьсета веза еаг, хІаьта уж хьалдуоаранта дукьал отгара дешал болаи а хила веза яз.

А. ХАШИЕВ,
тха соб. корр.

ЧЕХОСЛОВАКИ. Болх бен я Экономически Взаимн помощтехнпческпх дара Совет. СЭВ — из да вежарий дотгагІал, дІаан гІо денга, экономически цхьана къьсеташ гІулакхаи аЙха лелаДера. Вахара масе а дакъера буьзамаи дегІадолаДаро социалистически паччахьалкхеи дехьаГІа тоа уьк зайиг сихха оЙубеннан хьалхашка-хьа ахь.

ТІЕХЬАБУСАРАШ ХИЛА ЛИШ ЯЦ

СИХАГІА ХЬАЛЪЕ ГІИШЛОШ

Ухх шера хьалхара бетта вай республикерча дуккхаза гІишлошЙча организацеча изохаитаи шапар паччахьалкхеи плап. Фу дах гІишлошЙча пийслу кхочаиабоапарап дІа а доахап паччахьалкхеи плап тоталпш кхочаиашъера? Халаете а гІишлош хІаттара бакъап чалаларга деиа дІадехха чаИпара деи дац. ГІишлой-монтажаи балхап деча капптальпи вложеппеп дІайза эпра пиш бетта пап 65 процепт мара кхочаиашъяп. Керттера фондап болх бе йолаЙолпйтапга дІадехха шера цхьоалагІча квартапла пийсйча 33 процепт мара хІпнпап. Наха чубаха цІепоп хьалдара плап а кхочаиашъап, пиш бетта эадпеггІа хьалъе еаха гІишлоех хьалъяьраш 5 процепт мара дац. Масала, Ноэч-ГІалгІай гІишлошЙча управленеи организацеча изохаитаи шапар паччахьалкхеи плап. Фу дах гІишлошЙча пийслу кхочаиабоапарап дІа а доахап паччахьалкхеи плап тоталпш кхочаиашъера? Халаете а гІишлош хІаттара бакъап чалаларга деиа дІадехха чаИпара деи дац. ГІишлой-монтажаи балхап деча капптальпи вложеппеп дІайза эпра пиш бетта пап 65 процепт мара кхочаиашъяп. Керттера фондап болх бе йолаЙолпйтапга дІадехха шера цхьоалагІча квартапла пийсйча 33 процепт мара хІпнпап. Наха чубаха цІепоп хьалдара плап а кхочаиашъап, пиш бетта эадпеггІа хьалъе еаха гІишлоех хьалъяьраш 5 процепт мара дац. Масала, Ноэч-ГІалгІай гІишлошЙча управленеи организацеча изохаитаи шапар паччахьалкхеи плап. Фу дах гІишлошЙча пийслу кхочаиабоапарап дІа а доахап паччахьалкхеи плап тоталпш кхочаиашъера? Халаете а гІишлош хІаттара бакъап чалаларга деиа дІадехха чаИпара деи дац. ГІишлой-монтажаи балхап деча капптальпи вложеппеп дІайза эпра пиш бетта пап 65 процепт мара кхочаиашъяп. Керттера фондап болх бе йолаЙолпйтапга дІадехха шера цхьоалагІча квартапла пийсйча 33 процепт мара хІпнпап. Наха чубаха цІепоп хьалдара плап а кхочаиашъап, пиш бетта эадпеггІа хьалъе еаха

Организацеи	Кулгалъе	пиш бетта плап кхочаиашъар
Ноэч-ГІалгІай гІишлошЙча управлеии	Начальника дехкарап хкочаиашдер И. Н. Воронович	90
ГІишлошъеча управлеие СМУ-1	А. П. Перкипов	63
» » СМУ-2	Б. С. Воронп	64
» » СМУ-5	Г. Н. Васюк	79
» » СМУ-11	Г. Р. Садыков	86
» » ПМК-105	В. И. Азарьапц	66
» » ПМК-155	О. Г. Бойко	81
» » спецСМУ	В. Н. Карамышев	69
» » СМП-131	В. Ф. Янхута	75
«СевКавкагпромстрой» объединеие СУ-9	А. А. Кабанов	76
«СевКавгазпромстрой» объединеие СУ-60	У. А. Арсапгаев	66
«Сокомонтажгаз» СУ-8	А. И. Тонтев	87
«Чечнигушосстрой» гІишлошЙча управлеии	В. С. Ларченко	94

ГІишлоха а болгалдаьхка дешап да гІишлоп хьалъеъара. ГІулакх весала леларе бальан гІишлошпа гуьрийпа-іапа замалаъь болх бапорта гергІа кІайо ав на хилар.

Вай республике массивпха а цкьатарра климатнчеекпа хьалап да. Хіаьта шоай социалистически деххараш толамца кхочаиашпу гІишлошЙча управлеие СМУ-3, СМУ-4, СМУ-7, СМУ-9 колпективапа. Ритмично болх бен я «Чечнпнсстрой», «Чечнигстрой» трестий коллективапа, шоай дехкарех дика лоарХіапа, «Минмонтажспецтрое» дукгагІйола организацеп а. Шп-шпгІа хьакулап дап уж къьсетама толамап. Къьсетам кхетапна вІаиттехьдаьхкаро, балха хапах бпзпа пайда оларо, социалистически яхь дика вІаиттехьдьккхаро хьалгІайт къьсетама толамап. Хіаьта формальпо яхь-лелпеча, боацама кулгалъошта гІишлошпой бытеап хьапгаап кхочаиашдера йоаттІена тайпара йолаХо ца еча, гІишлоЙп хьатъеча мотгиганка гІишлоехопа. оасаре къьсетаргдоа хьалап Іалаап па дечапаччахьалкхеи плап кхочаиашъап, болхлой дукха дІа-иоа бувалап хуиулар, лоха хуз цигара къьсетама оасарде. Уьк март бетта пхедпсача деноика дерриге пиаап оарцагІаса деза кварта-ла плап толамца кхочаиашъап

тІаднса паччахьалкхеи дехкар тІеэца дІадакхкарап. Цудухьа нарте городской районпи организацеп, боахама кулгалхой деххарийла ба гІишлошъеча организацей бІьста кІайо ав на хилар.

Йоаррта анализ а яь тоабе, болх осала делап хІара балъан тахка, гІишлошъо организацеп тІехьпосарйбоапап гІулакх дара йоа мероприятеп белгалъяа.

Геннодрядпи гІишлошъеча организацей Кугалгіой декхарийла ба технически хІаттарап юртбоахама балъап дара хьожеапи транспорт тІера ялалеча материалаш дуккагІа Іалаапе.

Хплийта йпп йолап дап промстройматериалпп предприятеиша юртта кирпишк, дйгобпванпи блокаш йолдашепха гІишлошъеча организацей Іалапо яра Кохча службина уж хапнаха хьа, па озар санна дола гІулакхап. Шера йола плап толамца кхочаиашъарап сихагІа пускопа объектап Кистеларап оарцагІьяха еза еаргІа къьсетарап материальпи ресурсап.

Йхьпапцарча партийпп прпборсопнпи организацей дехкар ;а тІаднса паччахьалкхеи дехкар тІера Дідакхкара Іоаттабу къьсетам чІоагІе, социалистически яхь кулгалдепа тоадо, йолап йолча горопех бпзпа пайда оларо гІулакх де.

Ер сурт дьнхкад Ленпнградерча Кировскп завода цкьап цехе. Уж тайпа нтташ тракторашвапплалап хІара шера Болгаре

Халпка Республпке ухпйт предприятеп. Укх шера вошал дойча мехна юрта боахамга ленпнградскпй тракторашъяраишйара кхоачаршъя бІьв машпна.

С. МОЛЬСКЕ сурт.
ТАСС фотохроника.

ПАРТИЙНИ ВАХАР—

КХЕТАМ ЛУР—КОЛЛЕКТИВ

Заводе, фабрике, колхозе, совхозе е коллагІча кхыча предприятте болх беш воли саг лакха кхетамп шийла хьалгашка латта гІулакх бахьан бекткоткаин болаи лакхарех тайпа да иу коллективад балха толамап. ХІара болхло из уйла дагалаттаи хьайтара тІаберзабаь лелабу шоаш бен бола политико-массови болх Нъьсарера «Электроинструмент» заводан партийни, профсоюзни, комсомольски организацеша.

ДІаьхка иу завода коллективо КПСС Нъьсарен райкомен райисполкомен карара-кара тела ШІе байрахь боаккхан чакхъалькхар, хІаьта СССР а, Ноэч-ГІалгІен автономни а республ 50 шу дизар белгалдоаккхача хана царна елар Ноэч-ГІалгІай АССР Лакхехьарча Совета Президиума Сийлен грамота. ТІаГІерта кхоачеи доаттабу тайпара къьсетамгІоша пятилетка кхоалагІча, коалапбека шера заданеши социалистически деккхарап кхочаиашдера.

Завода къьсетамой политически сакхетам лаххлуп болга хьа-гу социалистически яхь цар шерагІа йоаржеп хІлорах. 1973 шера лаьрхІа лайка социалистически зекхаар тІэййнад коллективо, цеХаша, къьсет-къьстечь болллоша. Ерриган хІапа яц аьина цехап, бригадаи къьхьегамхь коммунистически гІулакх долдпи хІара баьржача боламе дакъа доапап я. Цу дерригех дьвина берхат гуш да. Завода коллективо тІехьхочаиашъяьл пятилетка кхоалагІча, коалапбека шера заданеши социалистически деккхарап кхочаиашдера.

Завода къьсетамой политически сакхетам лаххлуп болга хьа-гу социалистически яхь цар шерагІа йоаржеп хІлорах. 1973 шера лаьрхІа лайка социалистически зекхаар тІэййнад коллективо, цеХаша, къьсет-къьстечь болллоша. Ерриган хІапа яц аьина цехап, бригадаи къьхьегамхь коммунистически гІулакх долдпи хІара баьржача боламе дакъа доапап я. Цу дерригех дьвина берхат гуш да. Завода коллективо тІехьхочаиашъяьл пятилетка кхоалагІча, коалапбека шера заданеши социалистически деккхарап кхочаиашдера.

Завода коллективо шерга дакъа лоап вай мехка лоарХіаме политически кампанеи чакйпоахача, партеи правительстан лоарХіане документаш, решеиеш, халъьбоахама дапнш ювцача хапа. Иштта къьхьегамхой депутатай советашка хержаи заводера 10 къьхьегамхо. Предприяте балтаца дувзаделга херрига дешап къьсетадева профсоюзний комсомольски организацей, болллой собранеи, болллой массагара совещаней, халъьхьа ТІаьхьожама тІуппалп постпйп лоарХіам айлуш цар лоапап дола дакъа доккхаеча хулаш доагІа.

Партберорша, цехопой партгорганизацеша тоаш коллективай вахар кІоанра дозза ГІертап. ЦьаьйолЧа пеХашка кІезнга хул болллой собранеп. Къьхьегамхой тоай лелаМеча организацей балхда боагІа достам телап партгорганизацеша коллектива ерригача звеньяша тоай болллоп болх творчески берггбоа.

Завода ntьаЙолча цехашкара къьхьегамхой кІезнга юкъеэо экономе режим чІоагІъара, балха бран ца хилийтаи соа материалаш ца ца ахнйтаран доатгабеча къовсам.

Завода кулгалхоша, партийни, профбюэни, комсомольски организацеша доагІача тайпара тергалдап къьхьегамеи культурно - бытовой хьалап тоадар - ГІулакх. Заводечча столове чим болаи тайп-тайпареи кхача кийчбелга хІапз а вІаиттехьдьккхалап. Цул совгІа санитарни хьалап а толлоу цига.

Партийни организацеи коллективе массово - политически болх боаржабарап из эргабоаккхап тоабаран практике йоазани йолча формацеи метаделга дорггІа пайдап, из достам боацап лелабу. Духъьшкха балхд бахька къоначбаран боллдой дезале дІаэнар, производстве хьалхалатараап тІоагІа сий деш лаз гІуьбенна мотгиганка белгалбахар санна дола ГІулакхап чакхдахап укъаза. Къьхьегамхошта къетам лучя шерга йоаржеп хІлорах. Къьхьегамхой-ветеранаш, новьсотий судап, халъьхь дружинап.

Коллектива юкъера хьаитаи теркал ца деш волчоп моральпой материальпой Іотгьам бера хІара цехи хІама дац заводе. Каст-кастпа ницбу укъаза къьхьегамаа дисциплинпеп правопорядкан телхаеп. 1972 шера прогулап яр бахьан долап духхе пййла ца шпиз хьа бахьаь заводе: литейни цехе — 375 сага-ди, механически — 520 сага-ди, ремонтно - механически —310 сага-ди, гараже — 82 сага-ди.

Завода пхьаболча кулгалхоша шоап чакхдоахап дола практически боахама ГІулакхап къетама бахьана дуъза а дуъзап лелаДап.

Къьсетта лоарХіам бе бе беза заводе керда къьхьега болалу кагий нах бІяка дІачІоагІбара. Царна боагІап бола кхетам а луп уж дика болх бе ломабе декхарийла я коллектив. Духъьлал 1972 шера 311 болллоп 36 инженерно-технически болллоп дІаваьхап. Хіаьта керда балха хьаййкпа 546 сап.

Заводе болап бе пІехапатта партийни паччахьалкхеи дисциплина тедхаеп бола кулгалхой. Шоай балта ГІулакхех пайда а эпап пар дечи зуламаи. Цеха начальникалла болх бен хинна-ча. М. Тумгоева балха ГІулакхех пайда а эпап хІара ГІулакхоаш лелаДеп, дисциплина тедхаеп балха хана къьрокъап мелаш хинна из, партийни профсоюзни организацеи къетаргдеп коллективан яхь лоарХіап. Цу дерригне кулгалхочуп авторитет йовзп, цкье къьхьегамеп производственни дисциплине мелларп. Цудухьа балха ца а ахнйтаи чІоагІа безк бир-гуна.

Халкъете а. ну тайпара масалаш кхп а лелаш да. Политически кхетам дола болх коммунистан партера дІабалъяб. Царех ва Гирсеп Мухьмад, Яиаиев Вашир. Мальсагова Зарема.

Партборопша, цеховп парторгапизацеша тоаш коллективай вахар кІоанра дозза ГІертап. ЦьаьйолЧа пеХашка кІезнга хул болллой собранеп. Къьхьегамхой тоай лелаМеча организацей балхда боагІа достам телап партгорганизацеша.

ХІапз заводе бепп бола беррига боахамеп политически болх пятилетка кхоалагІча, коалапбека шера заданеши социалистически деккхарап кхочаиашдера. Цудухьа

КЪИЛБАСЕДЕРА ХИШ КЪУЛБЕХЬЕНГА ГIОРГДА

ТХА ИНТЕРВЬО

ХИЙ ШОРТТА ХУРГДА

Ахархой саина бехкотохаме ба ух шера хургбоча хIуттIама мелиораторай а. Цар кийчонга хьежжа мара дIоза ший бераг хьадала низ хургбаг хий дехкача гектара. Цу хьактехьа шиннхо хаттар дер аз Набсарерча АМООС-а начальникага Абдиев Ийсайга.

— Ийса, шозана хоалой бIаьсти льиннига?

— Дика хоалу. Тхо а дечий ахархой? Хий лаьтта IхьIнаш чу делар - делагар аьнна. Тхона бе-башха доацаш хьала йиш яц. Цу-духьа ахархой саина сагота бIаьстанга кийченна а кийчуш а да тхо. БIаьсти а лаьхьара аьлки а кхаика ки тоатологаш ударгдоаш тхоай каналаш кийчеш да тхо чуийина. 175 сар, духха бульдо-зераш, скрепераш, кхIоьла низ бо-да техника йоаь уж цIенден, тоадеш. Докхха новьъосташ ду тхона уж чоалкане бIаьсти деча «Чечингушводстроера» яьхьача №№ 1, 27 йолча механизирова-вании колоннаша. Кхьоста безгалъяьхка лов № 2 йолча НМК коллектив (начальник нов. Цинкиев). По ремонт еш йоаь 23-га перенад чIоагIа бехкотохамаг а ха-ла а баЛхаш ца дезарех я. Хьа-та а хьаьлае цунга я.

— ХIанз шун канал дьасса да. Маца хьалдузаргда из?

—Планагга I апреле хий доалала дезаш да тха канала чу. Хьаьта а хIанкхара баЛхаш доаденнад бIаьсти кьалха яьлгIа. Цох хетта тха новьъостал- а эшарда ахархойга оаха лийр-хIаваъа хьалгIа. Цухьа, цхьа кIира хьалха лургда оаха кхаетта хий.

— Оаше, мелиораторашца, шоай оагIув тешаме лелабергхилараш-ма шонхьаалига дацар. ТIанкха из шун бераг шугара дIаэца, цох пайда эца кийча дий-хьогI бохахаш?

— Из гIулакх тохкам а да тхо. ХIана аьлча, канала чу хий хий-цадар аьнна чакхдалац тха де-кхар. Уьк шера- къьсьта бокха теркам тIабохийт боахамаика из гIулакх тоадара. Лика кийчьенай кхаика кий дехкара Магlалбика района «Кавказ» колхоз, Интучский», «Алханчуртский» совхозаш. Сунженски районера «Победа» совхоз («Победа» яхачугара дIанкхача). Мело леладу из гIулакх Наьсарен района «Назрановский» совхозо. Цу районе хий дехка лаьттан долаш из мара боекам а бан.

И. ЗАНГИЕВ.

ШОАЙ ДОШ КХОАЧАШДАЬД

Уьк шера тIаийца социалистически декхарап хIиттаР хьажа кхоачашдара яхь йозийкаЛ комунист Щербаков Николай Алексеевич керте лаггача Ларбалонски лесничества болхлоца. Уьк шера хьалхарча квартале тIаийца хинна социалистически декхарап кхаь бетта алапи хIиттаР дукха хьалха, 12-га марте яхьа-чашьhай пар. Хьа а дай кхоачашьца хIаддаьлийад пар 200 квадратни метр хуьл хIарап. Уж лIадохийтарга кашарап хьалъе-ча.

ЛIаетIача помидоранта эшта тоаттаЛап кийчьера квартала план дикка тIехIхоачашьhай колективе. ПIаанагIа кийче езап хинна тарелап 15 вазр мара йоацача кийчьяраи 20 вэар совгIа я. Гаьнап дIайогIа-ра, хьу кийчьера задани а толамца - кхоачашьhай.

Хьинаре кхаьсьгарча бекгагбаьнна ба бохлой Зеленцов Василий, Жариков Матфей, Сладкова Елизавета, механизэторщи Иванков Виктор, Коломейцев Григорий, кхьбараш. Цхьаккха смена дIаяхийад цар цаI-ах нерма кхоачаш да еш.

С. ВАСИЛЬЕВ.

Къилбаседера хиш къулбехьарча, Сибарегlара хиш — Средни Азерча хинех дIатоха дагаль проекташ оттаош ба советски гидротехникаш, цу дахьа тха института боахлоЛ а. Печорей Северни Двинан Волгах, Оби Иртышин —- Амударьяхи Сырдарьяхи дIаяхетийта дезаш да IаЛамате докхий гидротехнически тIирбаш.

Сендухьа деш да из?

Доза хий дIа-ioха деъзара вIалла ийисно яьц Iаламо: СССР европейски дакъа къулбехьене вахача цхьан сага лаьр-хIача къилбаседене вахача сагачул бархIазоа кIезигагIа кхоач из хIаьа. Iаламе ийисло йоацаш дац из хIама тоаде деза.

КЪУЛБЕХЬЕ ХИХ IОБАЕ

Къилбаседехьара хий эш эгтара хьакха Волгана дехьарча хий дехкача лаьтташта, дегIаухкача Волгана йистерча гIородашта, юххера а, Каспийски Азовски шин фордана хий тешача Волгана. Европейски къилбаседегIа, Iаламхойнех инженерашца дакъа деар-хIамех, кIезигагIа деача а тергдар парча цхьакха пайда боацаш ше Шан океана тешача хих дитагIа дакъа. Бакъдар ъьча, иззал хий къулбехьенгаЛа дехийташ хинча Iалаьмате духха, массех иттаи шераша болх бе безарга.

Теза хий эшаш тайп-тайпарча потребителаша еча дуккхача заявкаша комплексно къоастанза валийташ из хьаьеи леархIамеи программа. Кхоъъашце дезаш да цхьарча юхьига бе-бе хетадоца хьаттаи: гидроэнергетикан чкъырп дакарех, ирригаце а кемаи делар а.

ПрограммагIа лаьрхIераша шоашта юкъе эобаш Каспийски форда — дуьне гIа эггара кIезигагIа хий чуъоагIаи болча ше къьсьта латтача Iама пеко-къостал -делага а. Пучурча хин боарам ъьк гIехьхьарча иттаи шераша шиъи аки метр лохбеннаб, цучура цIьаца йайогIа мотти-гашка хьалIагIа ший хинна-ча берда йистонкара иттаи кило-метраш юха дальнаа. ХIаьта Азовски форда чура банна-дика цIе чкъьара, мадарра аьчча, со-цабе а IохIеттаотгабе а беза. Царна Iаьъьхад деагIаучу дукха-гIа хий дирдалар: теза хий тIа-тIа кIезигагIа хуьи хьадетталлучу хишна.

Фу пайда бергба Къулбаседеп цIеначеи шийлачеи хиво?

Цо хий хуьийтарга Заволжьи Каспена гонаьхарча дохаленийи деккача лаьттанна дилла йиш хуьийтарьхьа Iаламах тийна ца а бутеи элагий, сома лаьбеннаий, харбаий, комсей йъуъкъьм кхеба.

Цо кIезига пайда бергбан электрически станцей Волжски каскада. Хий дукхагIа дIадеттаIургда турбинашта — хIанз дига латтача оборудовацеца дукхагIа йоаьхьогIа тоа.

Пейле йитъа кемаи лелара — массза а хIоачамбала кIоврга латтача хIйо вIашагIъьозаргьа къилбаседехьара районаш центральни къулбехьени районашца, сийнача магистралаша промышленни комплексашца гарга-ягрдаш уж.

Плотинашеи дамбашеи чуло-стадьяча донккийча хьадьяча Iамарчаша чкъьяпгй доахха мотти-наш шерьяра аьттув бола хьалаш хулийтарга.

МИЦТА

IОХАЛОСТАДЕРГДА ХИШ

ХIанз Волганеи Каспеиеи хий тIадоалаларга проблема царна гьянна — къилбаседене къоастеи я. Пудуьга, из къоастазра наьъъаш бе-бе ийисеу.

ХIанз уьк сахьата хьадда ала хала да, гIойлеларIеи ди-жкаIеи малагIа бе, малагIа проект тоалашагIа. Тха института, Iалман кхыча учреждений специалисташ могагеран а ца могагеран а малагIаш а хьожаи бе.

Шийна хуьлаш зе а доацаш шера тIехьа итт - шоолтIка кубически километр хий Волгах хьа-кхетача. Кема чу а дахийта, цучу гIолла Волга чу Каспе чуи да-хийта йиш йолаш да Печора.

Тхаккха иззал дукха хий Iала-ю оттаьхьа духьаленеч — широ-тагахь СССР европейски террито-рии а хоздаць тIехIоалча есте-ственни водоразделаи чаях а дальяха дIа мишта дохийтарга? Цу хаттара жоп ду проекта керт-терча инженеро Гурген Сарухано кулгаа а деш тха института специализиций группа оттаеш латтача проекте.

Неоранеи Каманеи хьаь лерхI гидротехнически система: лаьттах хьаьь дамбаи, бетонни плотин-паш, чуухаи хий дола Iамарч, вIашагIъьозадолийтаеи дола ка-палаш, насосни гидроэлектриче-ски станцеи. Цу гIирсейна тор-кийнарга! Печорай Каманан хий лаьхача мотти-гашка гIолла тIехкхувса. Иштта хоа Iочудетталлуча хи тIа хьаЛоттаергьа кхо бIаь-кхоьътIехьи эзар каловатт иш бола ГЭС. Иуи энерге бола бай-тарга насосни станцеина.

Из гIирс Къаьбка Каманан йит шу эшарда. Эггара халагIа дола— лаьттанаца балхаи балхх ебеарле лаьха йолча машинашеи механизмашеи дерга. Цар новьъо-стаца гIиппионхоша хьап а доакхардга, юстара а доакхардга бIаьи миллионаи кубически метр лаьтта, плотинаш, кхы-шагIехетарга моттиерга къилбасе-денгахьара хьадолалургда из.

Хьабь форд оттаргга даим гIор йоаллаяь, тушпеи уьзлаш йолча тайеи. Уьказзара Iойлаеларгьа Об — Средни Ази канала кхь. Юрцаа. Иуи шера новьъосташ кубически километр хий хуьиргдоча Казахстанан Средни Азеи пайда эцаяза. Iалаьмате йоккхий лаьттаи резерваи ала. Цигарча хинца пайда эцаяза

вIашIтIехьдардаш цу дечъъча, цхьабакъда, берКатеча итташ милиноиаи гектар долча лаьтта-ех. Объ хьача хи чурча шийла-чеи цIевачеи хино вазар лургда царна. Ший хуьийтарьа алгта, боамбе, бабалхазорий, сома лаьъа хьтъъкъи кхебе, хих Iобаерьяя шаьрача арепашкареи лаккача лоамашкареи дьгIеиаи.

Дукхха ха хьаЛхарIа деъз ший йоккхалца саг цаиоаккхаи хий-наЙ Сибарегlе. Сибарегlеи йоккхалца хьежжа за лаккача Тургайски лоамех ертъъе итт совгIа мето лаккача гIолла чакхдоаккхаргIолча канал. Доккхийча хиний хьарсамаг готта-гIеи тIийхигагIеи хургдац цун хьарсам. Цхьабакъда, цхьа ноаи хьалхIача цу хьарсам-ниженерийи экономистийи тер-кам тIаез ший доккхалца-ъоза цаIеш, цо хлаьъа боахама хьаь-хишяя хьаеллача горизонтаяца а. Уйаза хуьъьи дукхха говзаи дола хий уъа система, чIоагIа деrIаена промышленность, кердд городаи.

Оби — Средни Ази канало хий чухьяргда Сырдарьяхь Аму-дарьяи яхача хин хьарсамашца, алсамдоакхаргда Каракумски каналачура хий, Аральски кхы-меттеи Каспийски форданта ца-тоъа хий, хина Iалаидергда кханика деъзеи промышленни гIулакхашеи хий хьаЛайа чIоагIа-га «тишденна» Эмбеи Урали, Лоацца аьлча, къоастае саэаи белггала Iалаьмате йоккхий проблемаи латт тхона хьалхаш-ка.

Дмитрий ЮРИОНОВ,
СССР энергетикаи электрификацеи Министерстве «Гидропроект» яхача института начальник.
(АПН).

Фотоинформаци

Вай мехна ебаеш а хьалихеен а йолча къьсьтта тIабагIача говрий фух йоа спортинен говраш я хIанз Москворча дунен хаи-ъъашта юкъерча аргIанарча аукционе хьагойташ. Ум я Iарбий цIенча цIеrIа, ахьятехникни, Буденновски, донской, украинскаи фух йола говраш. Доазоп деъзарча ийIдрежиме ум йохкилга дуъаш я Ставрополера, Ростовски областера, Украинера, Туркменера, Терски дой ходу заводаш.

СУРТА ТIА: хьагойташ я Сабантаи яха Буденновски фух йола говр (1-ча Дошкой эснара цIеrIа-гIа завод) Швецера ехкий из 1800 деларах.

ТАСС фотохроника.

●

МОСКВА. Хьаьъеш латт «Москва» яха гостиница.

СУРТА ТIА: «Стальмонтаж» треста № 2 йолча МСМУ монтажникаш А. М. Волнови бригадир Н. Т. Дрыженкон гостиница корпуса металлически конгнаш хьаЛоттаеш ба.

В. БГОРОВЕИ, А СТУЖИНЕИ сурт.

ТАСС фотохроника.

СИБАРЕГIАРА ТЕКСТИЛЬЩИАЦ БОЛЧА

Ирт шу совгIа хьалха ЧIтIина юхьерча шаьрача эра хьалъе йолайир текстильни комбинат. Цига Сибарегlера бекхоаIIйола жIмоаьлу-суконни предприятин я из. Цун чуйоагIа чесальин, аппаратно-прядильний отделочнин фабрикаш, камвольно-прядильщацки цехаш. Костюмни суконнаи кIадаш, ватни, юргагIаш, суровье эрахецача комбината наIара саIагIа чувоэал хIара дийнаьа лах эзар болдьан гIулакхера сага. Цига пайда эца бедал я Читински области, Бурятски автономни республике, Сибарегlарчеи Дальни Востокерчи кIоча районашка кийчьеи йола тха. Лаьсаеи янтро-ни техача тхах хьадаьа чIоагIаеи хозаеи материалаш керда тайпа.

Читински комбината продукци вай мехка мегтеел, хIаьта цун доа-зоп арахьа а тIехь шерра йоазаи

и хIанз.

ЙОЛАЙ Я ПХИММЛЛИОННИ МЕТР

ДIадахача шера 20 октябрь, дельча хаина, тайп-тайпарча про-изводствай виккалин гулделар кIада да пхиммлионнин метр эрахецара. хетаьъ ткацки пехе хинчаеи ин-тенге. Кьоначча ткачихаи Антипова Ольгас лаккха хьалъайир, 5.000.000 яха шифра тIаназъьъ долча кIада туп. Антиполай станока тIера IаЛьта хьайIаккар оасарле лакхьа-ра гIулакха йоккхача производ-ство эстетика лоарIаме хилара а. Промышленни эстетика кхетамца юкъеIолаларга опытах пайда эп кIоча предприятеца а.

●

ИНТЕГРАЦИ — КОМБИНАТА

Советски предприятенка хьаьъ я комбинате болх бу дуккагIойла машинашеи механизмашеи. Цхьа-бакъда дукха техника вежарашца долча социалистически механикаца ега а я.

Славен яхача болгарски город-дерча Ленина цIеrIа машинаеи ета заводо комбината ейтай, кар-дологесалын производстве пайда эца КДЗ яха тхъо машина. Цу машинашца хьалъа лента кхоач ГДР-ера читински комбината ей-тача «Текстима» яхача гребневе-сальни машинаеи тIа. Цун тIехьа-гIа кхаьдьа лента хьалоаргIа, тахьк сома оргаш деча, «Бефамы» яхача польски станокаш тIа.

Кхи а дукха никъ бе беза тахье, шийна кийча кIIала хьалгIалеча-ъа. Обработка процесс дIадо хьо кхыча станокаш тIеи механизмашеи тIеи. Масала, бисар деча цехе от-тоалча, ГДР-ера ецача «Фэйзе-нер» яхача аппаратина бесала бос бала йиш я таьиа. ХIаьта Подъяр-гера сийчьа сушильни аппаратна-ца дIабоаних совнагIйола тIоа-лад.

Читински комбината цехашка гIолла хьал-Iад я волавеина, болх беш йола тайп-тайпара из ерриге техника бIаргеайа, гIаккха ма-лагрра хоалу социалистически мехий вошеа тIеи дола гIо-новьъо-стал.

●

МОНГОЛЬСКИ ДОТТАГIАШЦАРА ВОШАЛ

Комбината коллектина дика гIулакхдаларга доттагIIеиа буззаеи да лоаллахарча Монголена. ДIадахача шера предприяте ена хилар Хэнтейски аймакера парти-йин делегаци Хасыгаа хинна Улан-Баторера, Чойбалсанера. Су-хэ-Баторера, кхача городашкарен аймакашкарен профсоюзни бю-лой къьбоагIаш хинна монгольски профсоюзни делегацин. Монгольски хьашшана Iомайир комбината партийни профсоюзни комитетай балха опыт. Елизар парца предприяте хIаннара техника. ХьашIшита йиттта бовза ловра, болхлоцъа юкъе беш болх культурно - массовни унаяхIенош болх.

МНР-ера бIаьжварта хоза хий-тар, Читински камвольно-суконни комбинат советско-монгольски доттагIаеи общества коллективни членаш хIара хьона. Предприяте-йолча гIулакхаш ду вежарашца дIа-на Монголе вай ленцыкара керда, пайдане мел дар болхлоцъа дов-шийтара Ланма-гIулакх а хинна Тэлэтэл-гIеи сафреи. Монгольски IIэкьолга, къьхегагмой вахарахи вежарашкъь йолча Монгольски рес-публике хинача социалистически сувцамехи беседаш елга.

●

ТХА КХОАНАРА ДИ

Дукха ха я комбинато йиззаче мощностах болх бу. ХIаьта цун

заш аьлар ас кIаьнгара:

— Тахьи, хьаьха саина доацаш, дикагIа жадьаь ца.

Бокъъадар аьлча йолаъь хьалъа хинчаъь дикагIа дIадар. Бакъда кIаьнк дикагIа йодг вазлар тIехьагIа. Иштта мотти-гашка нийсъеннай са во дешача, харцалъа ле-лача, барокъаш бIеха лелаДеча бераш-ца.

Ю ХХЬАНАРЧА классанка шин шера болх беш школа-на дирекцена гучадоли Марет дика хьеха а дешар вIашIтIехьдах-ка а хоши хилар. Хьехархошта юкъе белгалйаеи из. Дешарах да кхуьи бер диеаи цо хьехача классанка. Цу хинна цо кулгалду методически уггоика, кийчьо гой-тара пособеи.

Хьехаш йолча IкхоалIача шера Маретах юхьhанарча классай заявуч ю, хIаьта ше институте Iомдаеш дола биологи а хьех по лаьхерча классанка.

Шин шера из болх беш це яIаш-шагIйоа 15 сагах лаття берий дахьи ноанойи комитет, айъха бувзам лоаттабу царца, бераш де-ша хьакхара а уж дешарах кхера а доакха новьъостаа хуьи цунах.

Хьаннар дола, маьхара, хIама дика вIашIтIехьдакха а хоачашде а хоши йола гIлагIай кьона йоI дIадахача шера аьлаи це хьа-хаи йолча школа директораIца оттаю. ГIалат аланзар МагIалбика районо. Шийк бенна тешам боа-бинар Марета. Ханнаъьа чахъъ-лыкхаш школана ремонт, Iалашдар эшаи доаь учебникаш, деша-ра а гойтара а пособеи.

Школе хадзанза болх беш хи-лар хьоккхагIа классашкарча де-шархой производственни бригадаш. Болх дика барах районна юннятий слете грамотаи елар цун бригадина, 10-ча классерча дешархочоа Дотмурзиев Ийсайнен цу балха къахьегагIаеи хинаъьа хиъеи йолча-геи хьехархочоа А. А. Яндиевеи.

Шин юрта юкъе 200 бочь бIар-лаДегIа доттагIаша алаеа яьй цу бригада.

ХIаьта ший-таь Картоева Марет директор йолча школе дешара гIу-лакх? Ах цу чакхдаьнад. 97 процент дешархой масее а пред-метех дешарах кхуь. Соаъха цу хана 95 процент мара лапар.

Школе бокхха теркам тIабохийт берриган ийъерча образованера бахарга кийчо яра хьажъехьара партеи правительстван сонан кхоачанбара. Цу деша хетаъь лаьрхIа заседани яьй школа ведсовето, тIаийнад хьажда гIулакхаи.

Ш. КОЛЕ

Болх беш я опыт йоаь, шоай предмет дика хоши болх преподавателаи кертелатта исторически, физически, кьоначча натуралисти, кхыйлора кружкоаш, художественни самодеятельность.

Уьказза белгалдаккха доагIа дарех хIавае школера дешар а дисциплина а лаьхьара докхха гIо-деш хинар. Директора а хьехархоша а цу кружкошта эгтара хьалхарча аргIана юкъеъо дешара эгтара леларгIа аьнна, эгтара харцалъа деза, тIехIаьнна эхь хетта бераш. Уж ийса йоаца оамалаш цIенъена дIа ца йоаьо а, чIоагIа лаьгIау уу берий, кIезигагIа аЛлаюкъе лел, общественни вахара юкъе дакъа лацара уйла лаьхIау.

Коммунизма гIулакха тешаме хургйола тIехьа хьалихеара хьакъеъа бераита дикагIа хьежаш хиларца белгалбаьнна Картоев Iалихан, Бескровный Юрий Федоровичу, Медведовская Галина Петровна.

Школа комсомольскаи пионерски организацеца болх бу «Ленинен партеи гIулакха тешаме да» яхача девизаеи. Цар докхха новьъостаа ду хьехархошта берий дешарах кхуьяга, деша хьакъьяга, цар дисциплина лаккъара.

ХьатIакхуьрча тIехьенна коммунистически изготан балара, из дийна, дисциплина болашш, масее а оагIорьаца дегIаена хIлийтара даьъе МагIалбика районе дикагIчарех цаI я Картоева Марет директор йола Советски юртара юкъера школа.

Картоевае уьк шера безарле йистенькхар Нохч-ГIалгIай пачхьалкхен университета хими-ко-биологически факультет. Дикен тIехдикеи оценкаи йолхаш дIае-лар ю пачхьалкхлюкен экзамен.

Ю. ЧАХНИЕВ.

Новкъосташта хьокхам тел

Дийг шу дамнад Хамурзаев Ваха кхолозоа автогараже слесаргла балха вена. Хьалъера волавеи-нача хьалхарча дийнаъь деш шоферашеи трактористашеи ше дикаеша хуьша ваккхийтар ше. Техника дика йоазаш, болх нIена бен саг яз Хамурзаев. Цо техни-чески гIулакха ремонти дика ярах йоагIачул хинал духхаIга дел ма-шинашца трактораш. ПIайда болх яхочамбеш возиача Вахас пол-лагIйола говзал Iомлаьй лоацача хина. Эрнача башха-дика авто-электрик а яз из. Даим тIехIкоа-нача ца балха норман. Дика гIулакхаи карагIоулараз аьчаи советабаш тийнаи цунна.

ИйслагIча пятилетка кхоалагIча, хоздвижени шера лаьттанара йоала продуктаи дукхаIга ахарен кийчьера хьажъехьа бола КПСС ЦК, СССР Министр Советаи, ВЦСПС, ВЛКСМ ЦК сонан бизэ-са кхоачашдара доакхийн бехкотохамен декларап тIаийца кхоач-гаш я колхоза коллектин. Цу юкъе хинаре дикъа лоаи Хамурзаев Вахас.

ДIайха деаш дала доагIа тоха-раз Исмаилов Сейт-Хьусенах а. ШIа станока дика доллду, балха мотта цIена куъйгаи, дика къьъье-по. Оцига гIулакх болча Сейт-Хьусена юртбоахама техника тоа-ра эша, керда оагхалаш хьаю, цкъа болх бIаьш поалагIа пайда эца мегарбIолаш хозаметтаэар, Хамурзаев Вахаси. Исмаилов Сейт-Хьусенех хьакъегама а кхы мел долча дикача гIулакхашца а хьокхам тел новкъосташта.

М. КОСЫГИН,
Гудермеца района «Кавказ» колхозна автопередвижна ме-ханик.

Iилман конференци

Ӏ9хх деношка Нохч - Пlалгlай АССР историк, мостта, литература Iилма - тохкама институт чакхъяьлар кхоалгlа Крупновски чтение. Из Iилман конференци хетаяьр Нохч - Пlалгlай Черсий-Балкхарийн АССР Iилман заслужений еишлар Пlенинск премин лауреата, профессора, исторически Iилмай доктора Е. И. Крупнова сийна.

Конференце хьалхарча дийнахь яьча докладашта юкъе кхъастта теркам тlаоллш яр г. Краснодарера профессора А. Анфимова яь «Иногий дина хъакхъехьарча кхетамах» яха доклад. Цунна карагlдаьлар иногий (хlанзарча адаlай гаьина хьалхара дай) дина хъакхъехьара кхетам тахкара сов-гlа, адыгех болча вай хlокара пахан иногашгlех кхерадза айхза бувзамаш тахка а.

Цу докладах йолча пренеех кхамьяьш дьярша белгалдир профессора бь тохкам кепатохар чlоагlа пайдане хургхlара.

Кхъастта ала доагlа Нохч - Пlалгlай АССР Iилма - тохкама института историе сектора болхлочю Х. Хlирзина яьно «Чечен кхана этнонимаш татаро - монгольски Iьярахошта дахьала лоаттабаьча къисбамаьх» яхача докладах.

Конференце лоарlяме моттиг дlаладар Т. Магомадаев яьча «Джийl-Пlала яха городицеь, Р. Даутовас яьча «Боргlа каша яха мавзолейн Брагунски доши» яхача хоамаца а царех хиннча пренеша а, Цу хъакъехьа кхамьлаш дьяча исторически Iилмай кандидата М. Багаева, И. Мизиева (г. Надьчий), Х. Хlирзина, П. Афанасьева (г. Пятигорск) гlелат лаьрхlар Джийl-Пlала яха городице хьалхара цу моттигашка эгlара хьалха эрсий баха хайша хилара дувза Пlертила. Къаьстта тешаеший кlоарга тохкам бакъ яр цу хоамех йоха Х. Хlирзина доклад. Хьалха йовзаш ца хиннга йолзонаца источникаш дарде а дуташ хьалъехьара по Т. Магомадоваси Р. Даудовааси дьа хоамаш исторически бакъ цьа хилар.

Конференце шин денера болх чакхбаьнначул Чеьлагlа Пlалгlайчен исторически памятникаш довзаш Жlайрачка хилар хьалший.

М. РАШИДОВ.

СПОРТСМЕНАШ ЮМАЛУШ БА

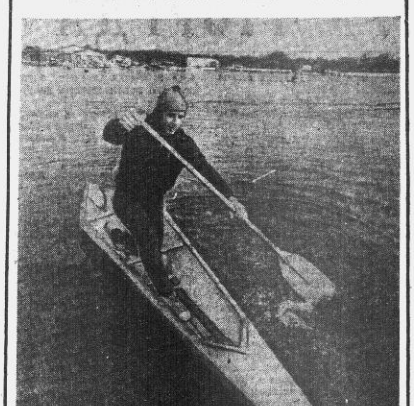

НИКОЛАЕВ. Йокнхача спортивни говзала школе поекаш хьяькарача бlарчlача шера юкъаеrlдакхоп Iомаулуги шьвлулуги.

Юминый Буги Ингули яхача хиш Тlара ша дlабоалаше йолаеларе канешни бейдарашни.

СУРТА ТIА: Iомаулуш - шьвлуш ва спорта мистер Владимир Брежнев.

К. ДУДЧЕНКО сурт.
ТАСС фотохроника.

ЦКЪАЗА ИШТТА А ХУЛ...

ХЬЕХАРХОЧУН ДНЕВНИКА ТIАРА

УЧИТЕЛЬСКЕ кхоачаш со дlачувакиьнаь з алалехьз, соона хьаттlа а вевза аьлар сога зевуча:

— Антон Максимович, хьаштдоацар хиннад. Iз кхевзь Алеша Остапчук тахан ингернатера велда дlавзъхав Iуи дьяда волча ваха везорга хьл. Фунгаlга дий а вlаьк пиколе юхавоагlаровала хlама ле.

Миште нийсленалола яз, кхычарча юкъе дика оамалаш йолаш. писпанену тlера, книжкаш дешнера духхадезаш, кхы мел долчоо бокъонна кхоьнах санна, цlенхаттта хинна кlаьк - цlаьхха велла дlавзъхьяр.

7 классе литература урок яр. Цхьан дlаманна дикача дагара йоацаш хинна кхоачаш хьехархочу Ирина Васильевнас сихха - сихха дош кхоссаш, оаз кхы эра ца йоаккхаш, кlордадеш дешар «Вай хинара турпаь» яхача Лермонтовн романг тlара дакъа.

Хьанна дезаьрдца цу тайпара дешар? Цу тlа а ше Iодешаш лар дешархочна дlатlазийl вlалла дlа а хьажанар тьехьарго. Цу тайпара хьажаш цоацlг сихха кхыкъе катъерлар лоь бераша. Цхьабаьш журналаш тlарча сурташ ца хьежаш баглар, вожаш—тlехьтайоагlача урока хургlола материал кепьеш, хlинца кlезиг-лучча хахкаштгlа дола бераш шоаш ийбеа тохий хьожаш Iадиглашца хlоманш кхуссаш дагlар.

Сецна хьо дар пийна хlинар, цхьабакъа Алеша везаш яцар хьетархо. Дика кхеташ, сабар долош, массаза а хавала жоп лош. Хlаьта ийгlа бокъалг сага юхьдухьлаьл йоаллаш хиннача Алешас ковзагlъяькхъхаар Ирина Васильена, цlй литература урокаш йолча хенд аьлбома тlа сурташ лекхаш из хуланаьл. Хьетархо рьяьа йоацаш йист хlама, дукха шек а воацаш жоп лора кlаьнка: «Из материал сона хоош яь. Хlаьта дlатlа а яха цунна юхье латтача хала а ше терхал ца а ер, дlаьо цlй сурташ лекхаш воалаш Алеша вlаргвалйча, кхы салохадалгазар Ирина Васильевна-га:

— Хьада дневник.

Дневник хьа а йина, цlеча къозламца дог ца Iабаш йокхха шиь, оттайир цунна Ирина Васильевнас... литературах.

Из дlаагlга Алешас. Бокхлийча наьха Iаьлдлагlга Iимерза тlийlайр со фусамлас:

— Хьачуаьла, хьачувала. Наьха воргlаш шелеяна хургла. Дlайха чьа пела дика хургла.

Чай молаш дагlаш кхамьлаш хилар тха.

Сатем байна хьежар согазьа воккха саг. Сай хургдь из теме сlерташ из аз:

Сагот ма зе, долла уьна вlаштlехьлоаккхаргда.

Халла рьяьр хилар Алеша интернате юхава. Хlинз, чаьк ма дьяниадий дерриге а вьяиц хетлора. Ай мичра.

— Iайла зарцалъа дьала гlамана-на бехкаш ца неза хьо, — аьлар Ирина Васильевнас. Ерригача классе хьалхьяька хьо бетхаза возле. Тlакха чувутгарга-ях из хьо классе.

Кlаьч из де дего витацар. Интернета директор Иван Данилович чlоагlа эгlазлаьлар:

— Суд, Ирина Васильевнас лелалер? Хьан бокъо синай цунна бевана ишта оцlазла?

Цу хьана учительске а гlеттар из доки.

— Хьехархочна тlаьоллаш лелабарах Ирина Васильевнана выгьор е йоагlа. Цу тlа а, мадарра аьлча, дешархочо дисциплина толхаьр дьа кхы гlо ма дий аьлна хlама а хиннадан. Сецлуха отстаньй Iа -цунна литературана цlиъ?

ЧЮАГlА рьяьр а йоацаш из кхамьлаш Iадиглашца йоккха саг, сихха ниI хьа а йийлаь, тlакхийтта Алеша хьамархlа а велла, токхавьа цlаьгlа чувенав цо.

— Тlехьагlа, тlехьагlа, дали, — аьннад Алешас халла, гарре эга а вен.

...Алеший дьяла вахача стаяице со кхььчача хина дог хьоастан кlаьда хьекъан бlастан мух а хьежаш бlайха маьх а бар. Гобакьхуа латтача михаитта юккъе бооалача lама йистге дlайар ноькхача сага Ирина Арзиповна пlа, Йоккхъ йоацаш сомий бен, цунна лалла хьас-бен. Хlаьта кlезигга дlахо вьяча — хьу.

Корах арахьежа со бlарга а вейна, валла тlаьена кхаитта хьайлlар